PRAMEN

Michal Pěčka z Radostic se hrdě hlásí k autorství svých *Satir*

Marta Vaculínová — Jana Hubková

Michal Pěčka of Radostice proudly claims authorship of his *Satires*

Michal Pěčka of Radostice (c.1575/6–1623), a Czech humanist and author of Latin poems, converted to Catholicism around 1617 and from then on published pamphlets and poems promoting Emperor Ferdinand II, mostly anonymously. The culmination of his propaganda activity was a collection of satires on representatives of the Bohemian Non-Catholic opposition, executed in 1621. He published it under assumed names, but some of his contemporaries claimed him as its real author. These assumptions were confirmed after the discovery of Pěčka's own request for the privilege of printing the *Satires* in the Haus- hof- und Staatsarchiv in Vienna. A Czech translation of the document is attached to this article.

Klíčová slova / Keywords

Michal Pěčka z Radostic — politické letáky — autorství — satiry — tiskařská privilegia

Michal Pěčka of Radostice — Political Broadsheets — Authorship — Satires — Printing Privileges

Kontakt

Kabinet pro klasická studia Filosofického ústavu AV ČR; vaculinova@ics.cas.cz — Muzeum města Ústí nad Labem; hubkova@muzeumusti.cz

Marta Vaculínová — Jana Hubková. „Michal Pěčka z Radostic se hrdě hlásí k autorství svých *Satir*"; Česká literatura LXXIII, č. 2, s. 200–211

https://doi.org./10.51305/cl.2025.02.04

V české literatuře najdeme autory, u nichž negativní hodnocení jejich životních postojů a činů převážilo nad objektivním posouzením jejich literárního díla. Nepochybně k nim patří také Michal Pěčka Smržický z Radostic (cca 1575/6–1623), nadaný a v humanistických kruzích oceňovaný básník z měšťanského nekatolického prostředí, jenž kolem roku 1617 konvertoval, dal se zcela do služeb habsburské propagandy a hrál významnou roli i při zániku pražské utrakvistické univerzity.[1] Krátce před vítězstvím katolické strany a nedlouho po něm vydával Pěčka ve spolupráci s rytci Casparem Doomsem a Tobiasem Bidenharterem ilustrované letáky zaměřené na propagaci činů císaře Ferdinanda II. a dehonestaci českých protestantských stavů.[2]

Michal Pěčka prokazoval svou loajalitu císaři velmi výrazně. Brzy po pražské defenestraci opustil zemi, odcestoval do Říma a už v červenci 1618 věnoval papeži Pavlovi V. verše, v nichž upozorňoval na nebezpečí stavovského odboje a žádal svatý stolec o zásah. Když jej v únoru 1619 direktoři dekretem vypověděli ze země, usadil se ve Vídni, kde se snažil získat přízeň panovnických kruhů i české katolické šlechty, např. Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic.[3] Zde se cítil v bezpečí a neměl důvod své smýšlení skrývat. V té době se věnoval koncepcím a textům jednolistových letáků podporujících pozice Ferdinanda II., které kriticky reagovaly na stavovský odboj a události v Českém království. Roku 1619 byl tištěn jednolist *Encomia Bohemorum*, jehož prozaický i veršovaný text obsahuje sice chválu Čechů, ale při přečtení pozpátku, jak naznačuje připojené vyobrazení raka, vyjadřuje pravý opak.

Počátkem roku 1620 vyšel ilustrovaný jednolist *Rota fortunae regia*, na němž Pěčka spolupracoval s rytcem Tobiasem Bidenharterem. Tisk spojoval oslavu návratu Ferdinanda II. z císařské korunovace ve Frankfurtu (1619) s novoroční gratulací a dobře vystihl panovníkovu koncepci habsburského soustátí. Připojený chronogram pak předpovídal, že právě roku 1620 Bůh sešle Ferdinandovi vítězství.[4] Stejné poselství tehdy sděloval i jednolist *Denckwürdiges Geheimnuß*, na kterém Pěčka pracoval společně s rytcem Casparem Doomsem. Znázorňoval prorockou vizi, v níž spícího Ferdinanda sám Kristus ujišťuje o konečném vítězství rakouského domu a porážce všech jeho nepřátel, zejmé-

1 Základní informace o Pěčkově životě a díle MARTÍNEK 1973; KOLÁŘOVÁ — MALURA (v přípravě), z konkrétních pojednání jmenujme MARTÍNEK 1972, 1977 a 1984; HUBKOVÁ 2010, 2014, 2917; PIŠNA 2007 a 2013.

2 O tom více HUBKOVÁ 2010: 138–146, předtím MARTÍNEK 1984.

3 Tomu Pěčka věnoval rukopisně zachovaný jednolist emblematického charakteru *Officio mihi officio* (1619) s oceněním jeho rekatolizačních snah, které sklízejí u odbojného národa nevděk. K veršům pod vyobrazením hořící svíčky, která šíří světlo, ale stravuje sama sebe, připojil Pěčka i své prosby o podporu v exilu (MARTÍNEK 1973: 128).

4 K oběma letákům podrobněji HUBKOVÁ 2010: 138–139, 587: obr. 69.

na konfederovaných stavovských obcí.[5] Tyto letáky byly — stejně jako naprostá většina převážně anonymních císařských letáků této rušné doby — tištěny bez impresa. Vyskytují se v několika variantách, u nichž nelze s jistotou určit, která byla původní, avšak nevykazují nějaké podstatné obsahové změny textů, které jsou v Pěčkově žádosti ve spojitosti s patisky letáků zmíněny.[6]

Jednoznačně se Pěčka přiznal k autorství jednolistu *Rota fortunae regia*, u něhož jsou doloženy tři varianty,[7] které všechny v obrazové části udávají jak jméno rytce, tak Pěčkův monogram MPSZR (= Michal Pěčka Smržický z Radostic). Ten byl ve vyobrazení proveden ve formě navzájem propletených písmen a připomíná tak monogramy rytců či autorů grafických předloh. To se patrně stalo příčinou toho, že G. K. Nagler, který si monogramu všiml jako první, přiřadil tyto iniciály rytci Michaelu Škrétovi a tato mylná atribuce se v některých bibliografiích traduje dosud.[8] Protože je jako autor mědirytiny jasně uveden Tobias Bidenharter, vysvětlil si Nagler chybně přečtené jméno dalšího „rytce" jako údaj o autorovi předpokládané předlohy. Instrukce k této mimořádně promyšlené obrazové alegorii Ferdinandovy vlády však musel rytec dostat jedině od autora koncepce celého letáku, kterým byl Michal Pěčka.

Monogramy se v letákové literatuře užívaly často a nemusely být projevem snahy zůstat v anonymitě.[9] Ve svých starších dílech dával Pěčka najevo svou identitu také prostřednictvím různých verzí svého osobního hesla, které mělo formu zvanou *symbolum cephalonomaticum*, kdy se počáteční písmena jednotlivých slov hesla shodují s iniciálami jeho nositele.[10] V díle *Schola aulica, to jest Dvořská škola*, které bylo na základě Pěčkova symbola identifikováno

5 Podrobněji HUBKOVÁ 2010: 139–140, 588–589: obr. 70 a, b. Jeho obrazová část byla zřejmě druhotně použita i v případě vícestránkového tisku *Explanatio*, který vyšel roku 1621 v Praze u Tobiáše Leopolda (MARTÍNEK 1973: 127, 128).

6 Teoreticky měl nejlepší možnost získat původní jednolisty císařský rada František Gottfried Troilo z Lessotu (1583–1648), dobový sběratel, který se pohyboval v pražském prostředí. Jeho sbírka vznikala pod dojmem aktuálních událostí a měla přispět k větší slávě panovníka (BOHATCOVÁ 1982). Troilo mohl tyto letáky získat buď přímo od Pěčky, nebo z císařských sbírek, do nichž patřil i jednolist k vyhnání nekatolických duchovních, který sám Ferdinand II. zakoupil (SCHILLING 1990: 50–51, 300–301).

7 Wolfenbüttelská varianta: VD17 23:675214N, HAB IH 75, HARMS II, 162; Berlínská varianta: VD17 1: 091855E, SB Berlin-PK Einbl. YA 5226 m, PAAS P-489; Pražská varianta: sbírka F. G. Troila z Lessotu, KNM Praha 102 A 20 (BOHATCOVÁ 1966, č. 24).

8 Údaje o Michaelu Škrétovi, které uvádí NAGLER 1871: 659, č. 2083, přebírá VD17 23:675214N, HARMS 1980: 162; PAAS 1986: P–487.

9 Vůdčí osobnost českofalcké publicistiky Pražské akademie mistr Petr Fradelius Štiavnický, na jehož letáky Pěčka podrážděně reagoval, používal zase monogram M. P. F. S. (Magister Petrus Fradelius Schemnicensis), aniž měl v úmyslu svou identitu utajit (HUBKOVÁ 2010: 127; EADEM 2017: 209–218).

10 MARTÍNEK 1965: 11, 15, k Pěčkovu symbolu IDEM 1969: 92.

poměrně nedávno,[11] je heslo zapsáno dvojjazyčně jako *Meum Praesidium Salus a Redemptore = Můj Pomocník Spasitel z Radosti*, na kratší variantu ve tvaru *Meum Praesidium a Redemptore* upozornila Mirjam Bohatcová v případě jednolistu *Thronus Iusticiae*.[12]

Po bitvě na Bílé hoře se Michal Pěčka vrátil do Prahy a sklízel plody svého loajálního postoje. Získal úřad perkmistra viničných hor, stal se správcem zabaveného jmění univerzity a jako člen tribunálu, který soudil účastníky povstání, se všemožně snažil zhoršit jejich postavení. Výzvy k nejpřísnějším trestům obsahují všechny jeho práce té doby a také prvky obrazové a textové roviny jeho letáků adresně reagují na jednolistovou českofalckou propagandu, která vznikala na půdě Karolina. Roku 1621, ještě před staroměstskou exekucí, byl v Praze u Tobiáše Leopolda vydán ilustrovaný jednolist *Victoria contra victorem nulla est*, z něhož pak vycházela jeho německá verze *Sieg/ wider Den großen Kayser Ferdinandt/ ist keiner*. Obrazová rovina obou letáků znázorňuje nejhlubší ponížení pěti lvů, symbolizujících pět zemí České koruny, jejichž stavy se spojily v odbojné konfederaci. Obě jazykové verze pak obsahují nepokryté výzvy k hrdelním trestům a okleštění škodlivých svobod.[13] Česky tištěným letákem *Trůn spravedlnosti*, jehož obrazová část je nazvána *THRONUS IUSTICIAE*, připomíná Pěčka knížeti Karlovi z Lichtenštejna, aby nezhanobil čistou pannu Iustitii tím, že podlehne prosbám provinilců a jejich lstivých žen o milost. Měl by si také uvědomil, že strůjci všeho zla byli „pikarti a predikanti", kteří si strasti exilu právem zaslouží.[14] Latinské verze všech těchto letákových textů byly s nepatrnými odchylkami otištěny v části Pěčkových *Satir*, přičemž příslušná obrazová část byla ve složené formě přivázána před nebo za příslušným textem. V tomto ohledu se ovšem — i z důvodu různého stupně zachovalosti — mohou jednotlivé exempláře tohoto díla lišit.[15]

Právě tato básnická sbírka nazvaná *Satyrarum liber prior*[16] byla vyvrcholením Pěčkovy propagandistické činnosti. Programově v ní ostouzel pány

11 *Schola aulica, to jest Dvořská škola*, Praha: Jan Schumann 1607. *Knihopis* 15386 (více VACULÍNOVÁ 2020:615; EADEM 2022: 56).

12 BOHATCOVÁ 1966: 52, Č. 103. HUBKOVÁ 2010: 142–144, 594,595: obr. 72 a, b.

13 HUBKOVÁ 2010: 140–142, 590–593: obr. 71 a, b, c, d.

14 HUBKOVÁ 2010: 142–146, 594, 595: obr. 72 a, b.

15 V tisku z KNM 49 D 10a jsou např. letáky a jejich rytiny dostupné v tomto pořadí: *Encomia Bohemorum* (jen text s malou rytinkou raka: S1b–S2a); *Rota fortunae regia* (jen text: S2a–S4b); složená obrazová část letáku *Victoria contra victorem nulla est*, text téhož letáku (S5a– S8b); věnování a text letáku *Thronus Iusticiae* (S8b–T8b), složená obrazová část téhož letáku; poškozená obrazová část letáku *Denckwürdiges Geheimnuß* (1620), užitá roku 1621 i v tisku *Explanatio*.

16 *Petri Ribaldi Peruani Satyrarum liber prior et Reinoldi Quisco de Goa Americani Elegiarum et epigrammatum cum miscellaneis liber posterior*. Více BCBT 40770. Podrobný popis MARTÍNEK 1973: 128–131.

a měšťany, popravené při staroměstské exekuci roku 1621, přičemž každému z nich věnoval jednu satiru. Sbírku vydal pod jmény dvou údajných spisovatelů z Ameriky Petra Ribalda z Peru a Reinolda Guisco de Goa, kteří jsou v tisku vyobrazeni jako satyrové. Fingované je i místo tisku a tiskařské privilegium „V Utopii u Rafaela Atabalida se svolením Moskovitů roku 3042". Tato parodie na dobové zvyklosti při vydávání sbírek příležitostné poezie (obsahovala veškeré formální náležitosti, které takové sbírky tehdy měly) prezentovala výrazně protičeský obsah. Nevybíravá hana živých i zemřelých členů stavovské opozice a snaha dokázat oprávněnost nejvyššího trestu ze strany panovníka byla značně „za hranou" i z pohledu dobového čtenáře.[17]

Pěčka sám se k *Satirám* po jejich vydání veřejně nepřihlásil. Jan Martínek však shrnul nepřímá svědectví o jeho autorství.[18] Připomněl, že Bohuslav Balbín Pěčku s tímto dílem spojoval a odsuzoval ho jako člověka nestálého a sloužícího jen svému prospěchu.[19] Rovněž upozornil na soudobý vpisek v jednom z muzejních exemplářů *Satir*,[20] jehož nejstarším známým vlastníkem byl knihovník Václav Hanka. Jde o dobové verše neznámého autora, odsuzující Pěčku za publikaci *Satir* navždy do pekla:

Pěčka si zasloužil trest v ledových vodách podsvětí,
odpykává si právem uložený trest za své básně.
Mečem i provazem máš dostat odplatu, zasraný básníku,
a vodami podsvětí, zlovolný Pěčko.
Už trpíš mučením v pekelných vodách, šibeničníku,
řekni mi, Pěčko, jak se ti líbí tvé nové bydlení?
Na nebi se po smrti radují duše zbožných,
ale ta tvá hříšná zažívá muka v ohni.
Tak dopadnou všichni, jako dopadl ten šibeničník,
všichni, kdo haní vlast a významné muže.[21]

17 Josef Volf, bohužel bez uvedení pramene, píše, že Pěčkovy protičeské satiry byly tak urážlivé, že je sami místodržící přikázali konfiskovat a spálit (VOLF 1908: 458 a IDEM 1909: 149).

18 MARTÍNEK 1972: 111–112.

19 BALBÍN 1777: 204–205.

20 KNM 49 E 49, fol. B2b–B3a (viz MARTÍNEK 1973: 123).

21 Původní elegická disticha originálu jsou přeložena prózou. Transliterace originálu: „Pieczka luit paenas calidis Acherontis in undis | Dat meritas paenas carminis ille sui. | Et gladio, et laqueo es dignus merdose Poëta, | Et infernali pessime Pieczka lacu, | Furcifer in Stygiis jam jam cruciaris in undis | Dic mihi ut ista tibi mansio Pieczka placet? | Gaudent in caelis animae post fata piorum, | At tua peccatrix sentit in igne cruces. | Sic pereant omnes, periit ceu furcifer iste | Qui patriam lacerant eximiosque viros."

Dále Martínek uvedl svědectví Pěčkova současníka Samuela Martinia, který v díle *Parentatio antiquissimae* […] *Academiae Carolinae* vydaném ve Vitenberku roku 1624[22] o Pěčkovi píše, že anonymně vydal hanebné *Satiry*, ale zanedlouho poté ho dostihla smrt a následoval před soudní tribunál Kristův Šimona Lomnického z Budče.[23] Ne náhodou přiřazuje Martinius Pěčku k Lomnickému, jenž po Bílé hoře podobně jako on sloužil habsburské propagandě.[24] Na základě uvedených důkazů bylo Pěčkovo autorství *Satir* právem považováno za nesporné, navíc byl nedávno při průzkumu fondu *Impressorien* v rakouském Haus-, Hof- und Staatsarchivu objeven dokument, v němž se k autorství přiznává dokonce sám Pěčka. Jedná se o autograf jeho žádosti císaři Ferdinandovi II. o privilegium na tisk *Satir*, kterou níže v českém překladu připojujeme.[25] Podnětem k podání žádosti byla obava, že sbírka bude předmětem patisku, jako se to stalo některým Pěčkovým letákům, které byly přeryty, jejich obsah pozměněn a poté byly prodány na zahraničním trhu. Pěčka upozorňuje na své zásluhy při vydávání tisků podporujících zájmy císaře, připomíná, že musel pro oddanost panovníkovi odejít do vyhnanství, zdůrazňuje, že nepřísahal věrnost žádnému jinému králi, a vyzdvihuje kvalitu a užitečnost svých *Satir*. Je zřejmé, že byl na toto dílo náležitě pyšný.

Překlad Pěčkovy žádosti uvádíme v plném znění, včetně adresy a poznámek císařské kanceláře. V archivních materiálech jsme nenašly žádné zmínky o tom, že by Pěčka opravdu privilegium dostal, snad kvůli průtahům nebo jeho předčasné smrti, popřípadě z jiných důvodů.

Studium českofalcké a císařské publicistiky prvního publicistického vrcholu třicetileté války z let 1619–1621 přineslo cenné údaje o autorech, rytcích, tiskařích i místech tisků. Zatímco se s českofalckými tisky let 1619–1621 pojí jména značného počtu autorů či monogramistů, císařská publicistika téhož

22 MARTINIUS 1624: o Pěčkovi D3b–D4a (viz MARTÍNEK 1972: 119).

23 MARTINIUS 1624: D4a: „Anonymně vydal nesmírně hanebné, bláznivé satiry, nehodné ani toho nejhoršího člověka, […] vypustil duši a následoval před soudní tribunál Kristův Šimona Lomnického z Budče, básník satirický básníka českého." Lomnický se sám ve svých dílech označoval jako „Poeta Czechicus", aby zdůraznil svou českojazyčnou tvorbu, a pod tímto přízviskem byla také nekatolickými básníky, např. Jiřím Carolidem, zesměšňován.

24 Jeho pragmatický přístup dobře ilustruje fakt, že roku 1619 napsal oslavnou píseň na korunovaci Fridricha Falckého *Korunování aneb Píseň prostá* (*Knihopis* 4952), ale po bitvě na Bílé hoře vydal dvě procísařská líčení této události (*Píseň o žalostivé zkáze* [*Knihopis* 4965] a *Novina pravdivá* [*Knihopis* 4955]). Dlouho mu byla připisována i píseň oslavující Ferdinanda II. a obhajující popravu českých pánů *Exekucy aneb vykonání vejpovědi a ortele spravedlivého* (*Knihopis* 18469). K tvorbě Šimona Lomnického v letech 1619–1621 HUBKOVÁ 2002: 183–226; EADEM 2010: 104–112, 255, 256, 258. Autorství *Exekucy* přesvědčivě zpochybnil PRAŽÁK: 1957, 104–106.

25 AT-OESTA/HHStA RHR Grat. Feud. Impr. 57.4.

období se vyznačuje nesmírně vysokým procentem anonymů.[26] Příčinou toho bylo zřejmě i to, že v druhém případě šlo v naprosté většině o pamflety a hanopisy, kterých by se za normálních okolností týkaly říšské zákazy.[27] V této mimořádné době však nebyl ani zájem, ani možnost je na obrovském území římsko-německé říše prosazovat. Problematické to bylo i v říšských městech, která císaři bezprostředně podléhala. To posměšně komentuje i jednolist *Einred und Antwort* s promyšlenou dobovou reklamou na nejúspěšnější pamflety proti Fridrichovi Falckému, v níž se žurnalistův oponent na říšské výnosy proti hanopisům a pamfletům neúspěšně odvolává.[28]

Císařské letákové pamflety vznikaly a byly bez udání tiskařů či míst tisku živelně přetiskovány a nekontrolovaně šířeny na všech územích rakouských i španělských Habsburků a jejich říšských spojenců, včetně Španělského Nizozemí a Bavorska. Patisk v tomto případě nezvyšoval jen zisky anonymních tiskařů, ale významně rozšiřoval také okruh recipientů, které iniciátoři císařské publicistiky chtěli ovlivnit. I proto by z jejich hlediska takový zásah postrádal smysl. Pokud chtěl Pěčka právě v této době ochránit práva na své *Satiry*, neměl valné vyhlídky na úspěch. Převzetí záštity nad tak kontroverzním dílem zřejmě nebylo ani v zájmu císaře. Jeho politika cílila totiž spíše na konverzi co největšího množství obyvatel Českého království ke katolické víře a k tomuto účelu mohly Pěčkovy nanejvýš urážlivé a ponižující invektivy jen těžko přispět. Po jeho smrti koncem roku 1623 pak řešení jeho žádosti ztratilo smysl.

Tato studie vznikla s podporou projektu *Katolický intelektuál jako člen evropské komunity II.: Jiří Bartholdus Pontanus jako sběratel knih a člen sítě evropských vzdělanců a vydavatelů,* řešeného ve FLÚ v rámci výzkumného programu Strategie AV 21: Anatomie evropské společnosti. Poděkování za poskytnutí studijních snímků ze starých tisků patří Monice Veverkové z Knihovny Národního muzea.

26 Na 138 českofalckých letáků z doby královské vlády Fridricha Falckého připadá 92 autorů, zatímco ke 154 tiskům císařské publicistiky se přihlásilo pouze 8 autorů a 2 monogramisté (HUBKOVÁ 2010: 882–897 [II. a III. okruh]).

27 HARMS 1985: X; HUBKOVÁ 2010: 48.

28 Jednolist *Einred und Antwort* (HUBKOVÁ 2010: 244–245, obr. 119).

Literatura

BALBÍN, Bohuslav
1777 *Bohemia docta*; ed. Candidi (Praha: J. K. Hraba), s. 204–205

BOHATCOVÁ, Mirjam
1966 *Irrgarten der Schicksale. Einblattdrucke vom Anfang des Dreißigjährigen Krieges* (Praha: Artia)

BOHATCOVÁ, Mirjam
1982 *Vzácná sbírka publicistických a portrétních dokumentů k počátku třicetileté války* (Praha: SNM, řada C, sv. XXVII, č. 1, s. 1–87)

HARMS, Wolfgang (ed.)
1980 *Deutsche illustrierte Flugblätter des 16. und 17. Jahrhunderts*, Band II (Tübingen: Niemeyer Verlag)
1985 *Deutsche illustrierte Flugblätter des 16. und 17. Jahrhunderts*, Band I (Tübingen: Niemeyer Verlag)

HUBKOVÁ, Jana
2002 „Die Gelegenheitsdichtung von Šimon Lomnický von Budeč aus den Jahren 1619–1621. Von der Krönung von Friedrich von der Pfalz zu den ersten Reaktionen auf die Schlacht am Weißen Berg"; *Acta Comeniana* 15–16, s. 183–226
2010 *Fridrich Falcký v zrcadle letákové publicistiky: Letáky jako pramen k vývoji a vnímání české otázky v letech 1619–1632* (Praha: Togga)
2014 *Der Majestätsbrief Rudolfs II. und seine Rolle in den Flugblattpolemiken des ersten Drittels des 17. Jahrhunderts*; in Jaroslava Hausenblasová, Jiří Mikulec, Martina Thomsen (edd.): *Religion und Politik im frühneuzeitlichen Böhmen* (Stuttgart: Franz Steiner Verlag), s. 195–214
2017 *Wessen Macht dessen Wahrheit? Konfessionszweig und konfessionelle Gewalt in der Flugblattpublizistik des ersten Drittels des 17. Jahrhunderts*; in Joachim Bahlcke, Kateřina Bobková-Valentová, Jiří Mikulec (edd.): *Religious Violence, Confessional Conflicts and Models for Violence Prevention in Central Europe (15th–18th Centuries)*, s. 209–228 (Praha/Stuttgart: Historický ústav/ Universität Stuttgart)

KOLÁŘOVÁ, Jana — MALURA, Jan
[in print] „Pěčka of Radostice, Michal"; in *Companion to Central and Eastern European Humanism*, Vol. 2, *Czech Lands*, Part 2

MARTÍNEK, Jan
1965 „Drobné literární útvary za humanismu"; *Zprávy Jednoty klasických filologů* VII, s. 10–24
1972 „Michal Pěčka z Radostic a pražská universita"; *Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, sv. 12, č. 1/2, s. 111–123
1973 „Pěčka z Radostic, Michal"; in Antonín Truhlář, Karel Hrdina, Josef Hejnic a Jan Martínek (edd.): *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě* 4, s. 122–132 (Praha: Academia)
1977 „Satirik bělohorské doby Michal Pěčka z Radostic"; *Zprávy Jednoty klasických filologů* XIX, č. 1/3, s. 65–66

1984 „Pamfletistická činnost Michala Pěčky z Radostic a její předbělohorské kořeny"; *Strahovská knihovna: Sborník Památníku národního písemnictví* XVIII–XIX, č. 1, s. 117–125

MARTINIUS, Samuel
1624 *Parentatio antiquissimae* […] *Academiae Carolinae* (Wittenberg: Ch. Tham) [VD 17 14:645039T]

NAGLER, Georg Kaspar
1871 *Die Monogrammisten und diejenigen bekannten und unbekannten Kunstler aller Schulen* 4, IML — SH (München: Georg Franzsche Buch- und Kunsthandlung)

PAAS, John Roger
1986 *The German Political Broadsheet (1600–1700)*, Vol. 2: 1616–1619 (Wiesbaden: Harrassowitz Verlag)

PIŠNA, Jan
2007 „Opovrhovaný pamfletista Michal Pěčka Smržický z Radostic"; in *A2*, č. 27, s. 7
2013 „Dílo »Akcí a rozepře…« Michala Pěčky z Radostic jako pocta prokurátorům"; in E. Šidlovský, V. Valeš, J. Polesný (edd.): *Melior est aquisitio scientiae negotiatione argenti. Pocta prof. Ignácovi Antonínovi Hrdinovi, O. Praem. k šedesátým narozeninám* (Praha: Královská kanonie premonstrátů na Strahově), s. 215–223

PRAŽÁK, Emil
1957 „Je Šimon Lomnický autorem hanopisu Exekuce z r. 1621?"; *Listy filologické* LXXX, s. 104–106

SCHILLING, Michael
1990 *Bildpublizistik der Frühen Neuzeit: Aufgaben und Leistungen des illustrierten Flugblatts in Deutschland bis um 1700* (Tübingen: Niemeyer Verlag)

VACULÍNOVÁ, Marta
2020 „*Cum Apolline Christus*: Personal Mottos of Humanists from the Czech Lands"; in Florian Schaffenrath, María Teresa Santamaría Hernández (edd.): *Acta Conventus Neo-Latini Albasitensis* (Leiden: Brill), s. 610–617
2022 „Osobní hesla humanistů, jejich funkce, formy a využití v provenienčním výzkumu"; *Acta Musei Nationalis Pragae — Historia litterarum* LXVII, č. 1–2, s. 50–61

VOLF, Josef
1908 „K písním o Bedřichovi Falckém"; *ČČM* LXXXII, s. 456–460
1909 „K pamfletické činnosti Mich. Pěčky z Radostic"; *ČČM* LXXXIII, s. 147–149

PŘÍLOHA: Žádosť Michala Pěčky z Radosťic o privilegium na tisk *Satir*, nedatovaná, paulo ante 23. 4. 1622

(*Adresa a odesílatel*)
Nejkřesťanštějšímu monarchovi Ferdinandu II., jedenáctému rakouskému císaři římskému, slavnému, zbožnému, šťastnému, triumfujícímu, největšímu Otci vlasti
jeho Veličenstvu oddaný a nejvěrnější
Michal Pěčka z Radostic
měšťan Starého Města pražského atd.

(*přípisy císařské kanceláře*)
Císařské dvorské radě „per imperialem" 23. dubna [1]621[29]
23. dubna 1622. Michal Pěčka z Radostic, měšťan Starého Města pražského žádá privilegium pro tisk svých Satir atd.

(*vlastní list*)
Někteří lidé, nejsvětější a nejslavnější císaři, jsou jako ještěrky[30] — zlomyslně závidí jiným jejich schopnosti a kolikrát prodávají jejich práci jako svou vlastní a otrhají a snědí její plody, podobně jako kobylky sklizeň z pole. To se stalo i mně. Nedávno jsem totiž nechal vyrýt do mědi několik svých *emblemat*,[31] abych zvýšil věhlas nejvznešenějšího římského císaře, a nedlouho potom je někdo jiný, ještěrka jakási, pro vlastní prospěch a mou újmu nechal vyrýt do vlastní mědi a prodávat po celé římské říši a dalších zemích světa, zatímco moje výtisky musely ležet doma. Ze zlé vůle je pozměnil a mnoho z mého původního tisku vypustil. Proto bych chtěl svoje další díla, napsaná pro ochranu důstojnosti Vašeho Císařského Veličenstva, a to jak latinská, tak německá a česká, zejména Satiry v počtu českých direktorů, které jsem

29 Vročení zřejmě zapsáno chybně, správný rok je 1622, jak naznačuje druhý kancelářský přípis a dobový kontext.

30 V latinském originále je zde slovo *stellio*, které obecně označuje ještěrku a v zoologickém názvosloví agamu. Lstivost a zlomyslnost připisoval ještěrkám ve starověku Plinius starší, jenž ve svém díle *Naturalis historia* 30,27, 91–93 označuje ještěrku za živočicha, jenž projevuje největší zlomyslnost, když podvádí člověka, a proto jeho jméno získalo hanlivý význam.

31 Pěčka tímto výrazem označuje své letáky. Koncepce mnoha ilustrovaných jednolistů raného novověku totiž vycházela ze struktury emblému (*inscriptio — pictura — subscriptio*). Autoři kombinace obrazového a textového programu letáků čerpali z oblíbených emblematických knih a počítali se čtenářskou obcí, které bylo vlastní „emblematické myšlení". Emblém nebyl jen pouhým součtem informací, které jeho jednotlivé složky poskytovaly, ale výzvou k pátrání po nadčasovém poselství, které do něj autor vložil (HUBKOVÁ 2010: 60–62).

v krátkých větách svých básní výstižně zahrnul hanou, pod jmény [autorů z] cizokrajných království, znalých latinské vzdělanosti, ochránit tak, aby měl každý v budoucnu strach z falešných slov a činů a ztráty dobré pověsti (a — řečeno s Tacitem[32] — aby se o ctnostech nemlčelo a nectnosti se zvýraznily). Bojím se totiž, aby ty Satiry nějaký další a další člověk-ještěrka, poté, co je uvidí, neuzmul a znovu anonymně nepřetiskl a podobně jako předtím nesklidil plody mé vlastní práce, a poníženě žádám, já, věrný exulant, Vaše Císařské Veličenstvo o císařské svolení, privilegium, a zákaz patisku, dovolávám se a prosím, já poddaný, jenž nikdy nesložil slib věrnosti žádnému „králíčkovi",[33] a co nejuctivěji vznáším svou prosbu.

Vašemu Císařskému a Královskému Veličenstvu
nadosmrti věrný
Michal Pěčka z Radostic
měšťan Starého Města pražského atd.

Transliterovaný originál:

[fol. 14r] Solent, Sacratissime et Gloriosissime Imperator, homines Stelliones, virtutibus aliorum fraudulenter invidi, etiam labores eorum pro suis venditare, et ex iis fructum, non secus atque locustae ex segetibus et agris excerpere atque exedere. Quod et mihi contigit. Etenim Emblemmata aliquot a me nuper profecta, ad Augustissimi Imperatoris Romani dignitatem amplificandam directa, cupro incidi curavi, quae mox alius, nescio quis Stellio, pro emolumento suo, non sine detrimento meo, suo cupro insculpta, et per universum Imperium Romanum, aliasque mundi Provincias publicata voluit, meis interim Exemplaribus domi meae valere jussis; quae et mala fide mutilavit, et pleraque ex meo Exemplari sustulit. Cum itaque alias adhuc opellas meas, pro tuenda eadem V[estr]a Cae[sare]a Ma[iesta]te dignitateque, easque tam Latinas quam Germanicas, atque Bohemicas, praecipue Satyras tot, quot Directores Bohemos executis Sententiis a me notabili dedecore praecise Carminisatos, pro Regnis exoticis, Styli Latini compertis, ad hunc scopum habeam directas, ut pravis di [fol. 14v] ctis, factisque ex posteritate et infamia

32 Autor zde parafrázuje místo z Tacitových *Annales* 3,65: „Nemám v úmyslu zabývat se žádnými rozhodnutími senátorů s výjimkou těch, které jsou buď pozoruhodné svou ušlechtilostí, nebo nezapomenutelnou hanebností; považuji za hlavní úkol letopisů zajistit, aby se o zásluhách nemlčelo a aby se naši potomci hrozili hanby, kterou s sebou nesou špatná slova a činy."

33 V originále posměšně *regulus*. Myšlen je Fridrich Falcký, jehož stoupenci Ferdinanda II. považovali za nelegitimně zvoleného krále.

(et ne virtutes sileantur, vitiaque augeantur, ut cum Tacito loquar) metus sit: easque Satyras, metuam, ne alius atque alius Stellio, visis his, iterum suppresso praesertim nomine, deprehensas, reimprimat, et fructum ex labore meo similiter excerpat; V[estr]am Cae[sare]am Ma[iesta]tem pro Privilegio, gratiaque et interdictione Caesarea, obnixe, fidelis Extorris, nullius in verba Regulli iuratus, subditus compello, oro, atque devotissime exoro.

V[estr]ae Cae[sare]ae Re[gi]aeque Ma[iesta]ti
ad
Aram
Fidelis
Michael Pieczek a Radosticz
Civis Antiquae Urbis Pragensis etc.

[Fol. 15v] (*adresa*)
CHRISTIANISSIMO MONARCHAE FERDINANDO II.,
UNDECIMO AUSTRIACO IMPERATORI Romano
Inclyto, Pio, Felici, Triumphatori, Maximo PATRI PATRIAE
Devotus Maiestati eius fidelisque
Michael Pieczkonius de Radosticz
Veteris Urbis Pragen[sis] Civis etc.
(*poznámka kanceláře*) Ad Cons. Imp. Aul. Per Imp[eria]lem 23. Apr. [1]621
(*vpravo nahoře další kancelářský přípis*) 23. Apr. 1622
Michael Pieczkonius de Radosticz

Creative Commons

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons — Uveďte původ — Neužívejte komerčně — Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní licence. Licenční podmínky jsou dostupné zde: https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.cs.